19000159

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

Provinciale Staten van de Provincie Zeeland
T.a.v. de voorzitter

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
Stand van zaken Volkerak-Zoommeer en project Roode Vaart	18933669	drs. D.J.F. Lagendijk +31 118 631124	18 JAN. 2019

Middelburg, 8 januari 2019

Geachte voorzitter,

Middels deze brief willen wij u nader informeren over de stand van zaken rond het Volkerak-Zoommeer en het project Roode Vaart. Wij willen u voorstellen om deze brief te agenderen in de commissie Ruimte van 11 januari.

Naar aanleiding van de droge zomer van 2018, zijn er onder andere in uw commissie Ruimte vragen gesteld over de ontwikkelingen rond het Volkerak-Zoommeer en het project Roode Vaart. In de commissie Ruimte van 31 augustus 2018 is daarom een beeldvormende bijeenkomst voorgesteld. Omdat via de daarop volgende GS informatiebijeenkomst op 5 oktober 2018 verschillende vragen zijn beantwoord, én er veel dynamiek rond het Volkerak-Zoommeer en de Roode Vaart bestaat, is er in overleg met uw griffie voor gekozen deze beeldvormende bijeenkomst af te gelasten en u bij te praten in de commissie ruimte. Door de droge zomer in 2018 zijn maatschappelijk vragen gerezen of het voorkeursalternatief van een zout Volkerak-Zoommeer wel het juiste alternatief is? Met name omdat men betwijfelde of de zoetwateralternatieven ook zouden kunnen leveren in een dergelijke droge zomer.

Onderdeel van het deltaprogramma is het herstel van de dynamiek in de Zuidwestelijke delta. De governance daarvan vindt plaats via het gebiedsoverleg, waarvan op dit moment de provincie Zeeland bestuurlijk voorzitter is. De aanpak in de deltawateren is provinciegrens overschrijdend. In het gebiedsoverleg participeren de provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland, 3 ministeries, 18 gemeenten en 3 waterschappen. In gezamenlijkheid met de maatschappelijke partijen in de Adviesgroep ZWD is ingestemd met het Regionale Ontwikkelperspectief ZWD. Dit ontwikkelperspectief is, voor wat betreft het Volkerak-Zoommeer, vervat in de ontwerp-Rijksstructuurvisie en de Delta Aanpak Grote Wateren. De Provincie Zeeland is één van de partijen.
Het voorkeursalternatief dat is vastgesteld richt zich op het terugbrengen van een beperkt getij met zout water in het Volkerak-Zoommeer. Uitgangspunt daarbij is dat dat voor de ecologische waarden, de recreatieve functie, de visserij als voor de landbouw op langere termijn beter is dan een stilstaand zoet meer. Het Volkerak-Zoommeer is geen zoetwaterbekken maar een zoetwatervoorziening. Er is zoet (landbouw-)water beschikbaar als er voldoende zoet rivierwater op het Volkerak-Zoommeer kan worden ingelaten. De zoete bovenlaag kan daardoor worden benut door de landbouwers. Om die reden is het uitgangspunt dat “eerst het zoet wordt geregeld, voordat het meer zout wordt”. Om aan die randvoorwaarde te voldoen zijn er diverse zoet water alternatieven bedacht, waarmee Tholen en St. Philipsland en de Reigersbersche polder ook bij een zout Volkerak-Zoommeer van zoet water kunnen worden voorzien. De omvangrijkste maatregel heeft betrekking op de aanvoer naar Tholen en St. Philipsland en wordt aangeduid als de “D7”. Het project Roode Vaart is een project dat separaat wordt

uitgevoerd, maar wel van belang is om het zoete water met D7 in Zeeland te krijgen. Het project Roode Vaart wordt aangeduid als D5.

Hieronder willen wij u nader informeren over achtereenvolgens de stand van zaken rond het Volkerak-Zoomeer en de actuele stand van zaken rond de Roode Vaart.

Volkerak-Zoommeer (VZM)

De droge zomer van 2018 heeft geleid tot vragen over het gekozen voorkeursalternatief. De ZLTO heeft nog tijdens de zomer laten weten te twijfelen over de gekozen richting, omdat zoet water schaars bleek. Ook de Coalitie Delta Natuurlijk (CDN) heeft per brief laten weten dat het huidige zoete systeem zich goed ontwikkelt en ze betwijfelt of een beperkt zout systeem een verbetering is vanuit ecologisch perspectief.

Naast de twijfels van de ZLTO en de CDN heeft het college van GS van Noord-Brabant de minister van Infrastructuur en Waterstaat verzocht om voor 1 januari 2019 met een betekenisvol besluit te komen over het uitvoeren van het VZM. Hierop heeft de minister per brief laten weten dat ze voor 2032 geen betekenisvol besluit zal nemen over het uitvoeren van het VZM. Wel heeft ze in de brief aangegeven dat ze het voorkeursalternatief nog altijd onderschrijft en de benadrukt ze het belang van uitvoering van D7. Op dit moment liggen de prioriteiten echter bij andere grote wateren. Daarop heeft het college van GS van Noord-Brabant het besluit genomen dat de door Noord-Brabant gereserveerde middelen ten aanzien van zoet en zout terug worden gebracht naar € 4 tot € 8 miljoen, waarvan een substantieel deel voor het tekort aan de Roode Vaart en een deel voor maatregelen waaronder Krekenvisie West-Brabant. Het gevolg daarvan kan zijn dat Zeeland opdraait voor een hogere bijdrage aan het zoet water alternatief D7 en de bijdrage uit het Deltafonds voor D7 niet is zeker gesteld. Om een idee van de financiële opgave te geven: D7 is in 2014 becijferd op € 50 miljoen.
Zeeland heeft in haar begroting voor de komende jaren € 2,5 miljoen voor VZM en € 2 miljoen voor D7 toegezegd + € 0,2 miljoen voor maatregel D8, Reigersbergsepolder.

De zomer van 2018 was een droge zomer, volgend op een relatief nat voorjaar. Het VZM wordt vanuit de grote rivieren doorgespoeld met zoet water. Rijkswaterstaat heeft in 2018 extra water ingelaten wanneer dat kon, zodat het periodes met onvoldoende aanvoer kon overbruggen. Zodoende zijn tijdens het groeiseizoen geen tekorten opgetreden. Er is geen garantie dat Rijkswaterstaat hier altijd toe in staat zal zijn, want als de zomerse rivierafvoer structureel lager wordt, wordt de verdeling ervan steeds lastiger en heeft het VZM bovendien geen hoge prioriteit. Kortom, omdat het VZM afhankelijk is van de aanvoer vanuit (uiteindelijk) de Rijn, en het met het oog op klimaatveranderingen waarschijnlijk is dat de aanvoer daarvan onvoorspelbaarder wordt en ook de zoet water vraag (inter)nationaal zal toenemen, is deze aanvoer allerminst robuust. Daarbij komt dat door een stijgende zeespiegel aan de andere kant de verziltingsdruk in de toekomst zal toenemen

Het VZM kan vanwege klimaatverandering én de afhankelijkheid van andere zoet water vragen daarom niet als een structurele bron van zoet water beschouwd worden. Ondanks de geplande verbetering van de zoet-zout scheiding bij de Krammersluizen en terugdringing van het zoutlek bij de Bathse zal het VZM in de toekomst geen klimaat robuuste bron van zoet water zijn. Met de genoemde verbeteringen is het wel de verwachting dat op de korte termijn nog gebruik kan worden gemaakt, ook in drogere zomers. Op de langere termijn is het werken aan het totaal pakket van zoet water alternatieven echter belangrijk, zodat ook bij ongunstigere omstandigheden of wanneer de vraag elders groter wordt, er blijvend zoet water is.

Door de brief van de minister en het besluit van het college van GS van de provincie Noord-Brabant, samen met de standpunten van de CDN en de ZLTO, is de voorgenomen ontwikkeling van het VZM onzekerder geworden, ondanks dat de voorkeursstrategie door iedereen onderschreven wordt. Een ontwikkeling als deze is echter één van de lange adem, waarbij tussentijds landelijke en regionale prioriteiten kunnen worden bijgesteld. In het gebiedsoverleg zullen wij daarom de ontstane situatie met elkaar bespreken. Totdat anders wordt besloten is de voorkeursstrategie leidend. Tevens wordt de komende periode het totale deltaprogramma herijkt, waarbij ook de voorkeursalternateven opnieuw worden beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de actuele klimaatscenario's, waardoor situaties als de zomer van 2018 hierbij betrokken worden.

Roode Vaart

Onderdeel van de zoet water alternatieven is het project Roode Vaart. Dit project (D5) is als los project naar voren gehaald. De Roode Vaart is de waterverbinding tussen het Hollandsch Diep en het riviertje de Mark. In 2013 hebben vijf partijen besloten de Roode Vaart door Zevenbergen weer in oude luister te herstellen, zodat het weer een volwaardige waterloop wordt. De vijf partijen zijn gemeente Moerdijk, waterschap Brabantse Delta, provincies Noord-Brabant en Zeeland (gezamenlijk partners in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK)) en het Rijk als subsidiënt.
Het belang voor de gemeente zit in de centrumvernieuwing. Brabantse Delta verkrijgt er een tweede aanvoerroute van zoet water mee, die haar beheercomfort biedt. Provincie Brabant hecht uiteraard waarde aan deze beide belangen, maar stelt daar bovenop groot belang in de vervolgoptie van een alternatieve zoetwatervoorziening voor West-Brabant die op zijn beurt noodzakelijk is als combinatiemaatregel voor een zout Volkerak-Zoommeer. Het Rijk stelt belang in de positieve gebiedsontwikkeling op watervlak. Provincie Zeeland is partner om dezelfde hoofdreden als Brabant: het perspectief op een zout Volkerak-Zoommeer.
De Roode Vaart is dus een essentiële schakel in een grotere voorziening, maar voor twee van de vijf partijen (Moerdijk en Brabantse Delta) is het belang beperkt tot deze eerste fase. Deze twee partijen hebben dan ook aangegeven niet financieel te zullen bijdragen aan vervolgstappen voor een alternatieve zoetwatervoorziening. Voor Noord-Brabant, Rijk en zeker Zeeland zit het belang juist in het eindplaatje van een ingevulde randvoorwaarde voor een zout Volkerak-Zoommeer.

De uitvoering van het project is in handen gelegd bij de gemeente Moerdijk. Inmiddels is duidelijk dat het project Roode Vaart duurder zal gaan worden dan het gezamenlijk budget toelaat. Eind september werden de tekorten nog geraamd op € 3,3 miljoen, een maand later waren die opgelopen tot € 5,8 miljoen en inmiddels wordt rekening gehouden met € 9 miljoen.

Zeeland draagt op basis van de gemaakte afspraken een bedrag van 1,8 Miljoen bij. Wanneer het tekort op basis van dezelfde verdeelsleutel zou worden verdeeld, zal aan Zeeland gevraagd worden om een bedrag van ruim 600.000 euro.
Vlak voor het kerstreces hebben aannemerscombinatie en projectleiding onderhandeld over de afdekking van de tekorten, waarbij de risicoreserveringen een belangrijke post bedragen. Hierbij hebben opdrachtgever en opdrachtnemer een principe overeenkomst bereikt, waarbij de risico's gelijkelijk verdeeld worden over opdrachtnemer en opdrachtgever. Uiteraard onder voorbehoud van instemming van de SOK partners. In de media (BN-de stem) is hierover op 22 december bericht.

Provincie Zeeland is één van de SOK partners. Door de brief van de minister en de reactie van Noord-Brabant daarop, is realisatie van het volledige pakket van D7 verder uit zicht geraakt. Juist deze maatregelen zijn noodzakelijk om water via de Roode Vaart in Zeeland te krijgen. Vooralsnog hebben wij daarom bedenkingen bij een hogere bijdrage aan de Roode Vaart vanuit Zeeland. In de bestuurlijke overleggen die daarover hebben plaats gevonden hebben wij daarom aangegeven dat een extra bijdrage vanuit Zeeland een bevoegdheid van uw Staten is, en dat wij in principe niet bereid zijn extra te investeren wanneer er geen zicht is op een totaal pakket van zoet-water maatregelen (D7). Dit was immers ook bij het aangaan van de SOK het uitgangspunt.

Om die reden zijn wij met de provincie Noord-Brabant in overleg om afspraken te maken over de financiering van het tekort, mocht het project doorgaan. Uitgangspunt daarbij is dat Zeeland zich houdt aan haar afspraken, maar pas bij gaat dragen aan het tekort wanneer het project daadwerkelijk zoet water gaat voeren naar Zeeland. De precieze condities en afspraken zijn op dit moment nog in bespreking. Wanneer er extra middelen nodig zijn voor realisatie van zoet-water-alternatieven, in welke vorm dan ook, zullen wij dit aan uw Staten voorleggen.

Afsluitend

Wij constateren dat de afgelopen maanden veel gebeurd is rond het Volkerak-Zoommeer en de Roode Vaart. De hierboven geschetste ontwikkelingen zorgen er echter wel voor dat de horizon voor uitvoering verder weg is komen te liggen. De komende maanden zullen gebruikt worden om enerzijds vorm te geven aan realisatie van de Roode Vaart, en anderzijds om zowel via herijking van de voorkeurstrategieën van het Deltaprogramma als via onze positie in het gebiedsoverleg verder vorm te geven aan het Volkerak-Zoomeer. Hierbij is ons uitgangspunt om het belang voor de Zuid westelijke delta voorop te stellen. Een evenwicht tussen het belang voor de delta, de landbouw sector en het provincie belang zal hierin gevonden moeten worden.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris